

Θεόδωρος Ειρηνικός, πατριάρχης οίκουμενικός ἐν Νικαίᾳ.

Τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων γενομένης ἔτει 1204-ω, οἱ ἐν αὐτῇ διαμείναντες ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ εἶδον ἑαυτοὺς μετὰ μικρὸν βιαζομένους εἰς ὑποταγὴν εἰς τὴν παπικὴν ἐκκλησίαν. Οὕτως ἐτέθησαν ἐκεῖ τὰ θεμέλια τῆς Οὐνίας, ἣτις ἐπέξετάθη τότε συντόμως εἰς ἀπάσας τὰς ἑλληνικὰς ὀρθοδόξους χώρας, ἃς ἤρπασαν οἱ Φράγκοι ἀπὸ τοῦ κράτους τῶν Ῥωμαίων καὶ κατέστησαν ἴδια τιμάρια καὶ ἰδίας ἡγεμονίας. Τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲ νέος πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Ἀντωρειανὸς ἤδρευεν ἐν τῇ πόλει Νικαίᾳ, γενομένη τότε πρωτευούσῃ τοῦ ἤδη περικεκομμένου τῶν Ῥωμαίων κράτους ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα Θεόδωρον 1-ον τὸν Λάσκαρον· ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει διωρίσθη πατριάρχης λατίνος ὁ ἐνετὸς Θωμᾶς Μοροζίνης καὶ ὡς ἐκ περισσοῦ ἀπεστάλη ἐκ Ῥώμης καὶ τοῦ τοιοῦτου πατριάρχου ὑπέρετος κληρικός, ὁ παπικὸς λεγάτος Βενέδικτος. Τῶν ὀρθοδόξων κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ θρησκευτικὴ κατάστασις ἐγένετο ἐντεῦθεν ἀξιοθρήνητος· οἱ πολλοὶ ἐκόντες ἄκουτες, ἵνα μὴ στερεῶνται τῆς θρησκευτικῆς παρηγορίας, ἠναγκάζοντο νὰ γίνωνται οὐνῆται· ἀλλὰ τὸ ἐν Νικαίᾳ πατριαρχεῖον εἰς προφυλακὴν τῆς πίστεως ἀπέλυε πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς πέριξ αὐτῆς ὀρθοδόξους ἐγκύκλια ἀφοριστικὰ γράμματα, προτρέποντα μὲν αὐτοὺς εἰς ὑπακοὴν πρὸς τοὺς οὕτως ἢ οὕτω νέους αὐτῶν πολιτικοὺς ἄρχοντας, παρορμῶντα δ' ὅμως εἰς ἀνυποταξίαν ἀπέναντι τῶν συστηματικῶν πιέσεων, ἃς ὁ παπικὸς ἐφεύρισκε κλήρος εἰς ὑποταγὴν τῶν ὀρθοδόξων. Οὕτως ἐθερμαίνοντο τούτων αἱ ψυχὰι πρὸς διατήρησιν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῆς ὀρθοδοξίας· οὕτως ἐσηματίσθη ἐν αὐτῇ μεγάλη μερὶς αὐτὸ τοῦτο ὀρθόδοξος, ἦν ὁ πρῶτος λατίνος αὐτοκράτωρ Ἑρρῖκος ἐσέβετο κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ὑπελόγιζεν ἐκάστοτε ὡς ἀναγκαίαν καὶ χρησίμην εἰς φυλακὴν τοῦ ἰδίου κράτους· ἀλλὰ καὶ οὗτος ἦτο σχεδὸν εἰπεῖν ἀνίσχυρος ἀπέναντι τῶν παπικῶν λεγάτων. Ἐτει 1211-ω ἀπέθανεν ὁ λατίνος πατριάρχης Θωμᾶς, καὶ ἐπειδὴ οἱ περὶ τὸν Ἑρρῖκον ἤριζον περὶ τοῦ διαδόχου τοῦ Θωμᾶ, ὁ λατινικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχικὸς θρόνος ἔμεινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον· ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ ἀπέθανε καὶ ἐν Νικαίᾳ ὁ ὀρθόδοξος οἰκουμενικὸς πατριάρχης

Μιχαήλ, οὗ τὴν ἀντικατάστασιν ἀνέβαλε διὰ λόγους ἡμῖν ἀγνώστους ὁ αὐτοκράτωρ Θεόδωρος· μῆνες οὕτω παρήλθον ὑπὲρ τοὺς δέκα, καὶ ἐπειδὴ ἠκούσθη ἡ ἄφιξις ἐν Κωνσταντινουπόλει νέου παπικοῦ λεγάτου, τοῦ Πελαγίου καρδινάλιου καὶ ἐπισκόπου, εἰς προβολὴν νέου παπικοῦ τῆς πόλεως ταύτης πατριάρχου, τότε καὶ μόνον ὁ Θεόδωρος ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον εἰς τὸ νὰ ἐπισπεύσῃσιν οἱ μητροπολίται νὰ ἐκλέξωσι νέον ἀντὶ τοῦ Μιχαήλ οἰκουμενικὸν πατριάρχην. Τέλος ἐξελέγη τοιοῦτος Θεόδωρος ὁ Εἰρηνικός, ὁ καὶ Κώπας ἢ Κουπᾶς ἐπονομαζόμενος, ὅστις καὶ ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὴν διοίκησιν τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς ἐκκλησίας. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ παπικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει λεγάτος ἀναβαλὼν τὴν ἐκλογὴν νέου λατίνου πατριάρχου σκοπίμον ἐκρίνε μέγαν νὰ κινήσῃ διωγμὸν κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ τοῖς πέριξ αὐτῆς ὀρθοδόξων· „ἠγάραζε καὶ γὰρ τοὺς πάντας τῇ τῆς πρεσβυτέρου Ρώμης ὑποκύβαι ὑποταγῇ· ἐντεῦθεν καθείργουντο μοναχοί, ἱερεῖς ἐδεσμοῦντο καὶ ναὸς ἅπας ἐκέλειστο· καὶ ἦν ἐν αὐτῷ δυοῖν θάτερον, ἢ ὁμολογήσαι τὸν πάπαν πρῶτον ἀρχιερέα καὶ τούτου τὴν μνήμην ἐν ἱεροτελεστίαις ποιεῖν, ἢ θάνατον εἶναι τῷ μὴ διαπραξαμένῳ τούτῳ τῷ ἐπιτίμιον. Τοῦτο εἰς βαρυνθυμίαν ἤγε τοὺς οἰκίτορας τῆς Κωνσταντίνου, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων τοὺς προύχοντας, οἳ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Ἐρρῆν ἀφιγμένοι Ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, ἄλλου γεγονότες γένους καὶ ἄλλου ἀρχιερέα ἔχοντες ἑαυτοὺς τῷ κράτει σου ὑπετάξαμεν, ὥστε σωματικῶς κατάρχειν ἡμῶν, οὐ μὴν γε ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς· σοῦ μὲν γὰρ ἐν πολέμῳ ὑπερμαχεῖσθαι τῶν ἀναγκάων, τῶν δ' ἡμετέρων ἐκστῆναι σεβασμάτων καὶ θρησκευμάτων τῶν ἀδυνάτων πάντῃ καθέστηκεν. Ἡ γοῦν λῦσον ἡμῖν τὰ ἐπελθόντα δεινά, ἢ ἄφες ὡς ἐλευθέρους ἐν τοῖς ἰθαγενέσιν ἀφῆχθαι. Ταῦτ' εἶπον, κάκεινος μὴ βουλόμενος ἐν στερήσει γενέσθαι τοσοῦτων καλῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄκοντος τοῦ εἰρημένου λεγάτου τοὺς τε ναοὺς ἀνέφωε καὶ τοὺς ὅσοι ταῖς εἰρηταῖς ἦσαν κατισχημένοι μοναχοὺς τε καὶ ἱερεῖς ἀπολέλυκε, καὶ τὸν κατασχόντα τότε τὴν Κωνσταντίνου κλύδωνα κατεστόρεσε· πολλοὶ δὲ τῶν μοναχῶν προεξιόντες τῆς Κωνσταντίνου τῷ βασιλεῖ Θεόδωρῳ προσῆλθον καὶ αὐτοῖς προστάξει τούτου μοναὶ πρὸς καταμονὴν ἐπιδέδονται· καὶ πρεσβύτεροι δὲ πρὸς τὴν Νίκαιαν ἀπίοντες οἱ μὲν τῷ πατριαρχικῷ κλήρῳ συγκατελέγησαν, οἱ δὲ θεῖοις ἐνασμενίσαντες τοῖς σηκοῖς ἐλευθέρως ἐβίωσαν“.¹⁾

Ὁ οἰκουμενικός πατριάρχης Θεόδωρος ἅμα τῇ ἐπιτάσει τῆς τυραν-

1) Georgii Acropolitae annales. Bonnae 1836, σ. 32—33. Ἀνωτόμου σύντομος χρονικὴ ἐν τῇ Μεσαιων. Βιβλιοθήκῃ τοῦ Σάδα, τ. 7, σ. 464—465. Πρβλ. Fleury, Hist. ecclésiastique, βιβλ. 77, § 31, ἐνθα ἀντὶ τοῦ πατριάρχου Θεόδωρου ἐσαφμένως ἀναφέρεται ὁ πατριάρχης Μιχαήλ. Ὅρα καὶ Lebeau, Histoire du Bas-empire; édition de Saint-Martin et Brosset, τ. 17, σ. 296—297.

νίδος τοῦ παπικοῦ λεγάτου ἔλαβεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν περὶ αὐτῆς χωρῶν κοινὸν ἐπίσημον τῶν ὀρθοδόξων γράμμα, πρὸς δὲ καὶ ἕτερον τοῦ μεγάλου δουκὸς Φιλοκάλου, περιγραφόμενα αὐτῷ ἀμφοτέρω τὰ γενόμενα καὶ ἀπαιτούμενα ὑπὸ τοῦ λατινικοῦ κλήρου· ἐξ οὗ λαβὼν ὁ πατριάρχης ἀφορμὴν εὐλογον ἀπέλυσεν ἐγκύκλιον γράμμα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πατριαρχίας του (1214), δι' οὗ προέτρεπεν αὐτοὺς εἰς ἐμμονὴν ἐν τῇ πατρῴᾳ θρησκείᾳ. Τὸ γράμμα τοῦτο, ὅπερ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ συμπληροῖ καὶ διασαφηνίζει ὅσα πρότερον ἐγινώσκωμεν περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τυραννίδος τοῦ παπικοῦ λεγάτου Πελαγίου, δὲν ἦτο μέχρι τοῦδε γνωστόν· ἀλλ' ἐν αὐτοῦ ἀντίγραφον ἐσώθη ἐν τῷ 274-φ κώδικι τῆς ἐν τῷ Ἄθῳ μονῆς τοῦ Διονυσίου¹⁾, ὅπερ ἐγὼ ἀντέγραψα τῇ 20-ῇ Ιουλίου μηνὸς τοῦ 1895-ου ἔτους. Ὁ κώδιξ οὗτος εἶναι ἀπηρτισμένος ἐκ διαφόρων γραφισμάτων τοῦ 16-ου καὶ τοῦ 17-ου αἰῶνος· τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Θεοδώρου ἐγράφη ἐν τῷ κώδικι τῷ 16-φ αἰῶνι, κατέχει δὲ χῶρον ἐν αὐτῷ ἕξ ὄλων φύλλων. Τὸ κείμενον αὐτοῦ παρατίθεται ἐνταῦθα τέλειον· ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ καθήκόν μου νομίζω νὰ παρασημειώσω τὰς εἰδήσεις, ὅσας ἄχρι τοῦδε συνέλεξα περὶ τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου Θεοδώρου, καὶ τοῦτο διότι οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε ἐγραψέ τι περὶ αὐτοῦ σχετικῶς τέλειον.²⁾

Θεόδωρος ὁ Εἰρηνικὸς πρὸ τῆς εἰς πατριάρχην αὐτοῦ ἀναγορεύσεως ἔτι λαϊκὸς ὢν ἠκμασεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς πρωθυπουργὸς τοῦ κράτους τῶν Ῥωμαίων, φήμην ἤδη προαποκτήσας ἀνδρὸς χαρίεντος εὐφυοῦς καὶ ρήτορος εὐγλώττου. Ἔτει 1198-φ καθαιρεθέντος ἀπὸ τῆς πρωθυπουργίας Κωνσταντίνου τοῦ Μεσοποταμίτου, προσεκλήθη εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ὁ Θεόδωρος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου 2-ου τοῦ Κομνηνοῦ, λαβὼν πρὸς τοῦτο τὸν τίτλον μεγάλου λογοθέτου καὶ τὸν ἕτερον „ἐπί τοῦ κανικλείου“³⁾· κατόπι δὲ προήχθη καὶ εἰς τὸ ὑπατον

1) S. P. Lambros, Catalogue of the Greek manuscripts on mount Athos, τ. 1, σ. 398, φύλλ. 87^β. Σημειωτέον ὅτι τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Θεοδώρου κεῖται ἀκριβῶς μεταξὺ τῶν φύλλ. 95^α καὶ 100^β.

2) Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι οὐδ' ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς Πίναξι τοῦ Μ. Γεδεῶν (σ. 381) ὑπάρχει τι περὶ τοῦ Θεοδώρου χεῖσιμον· αὐτὸς ἐπανάλαβεν ἐν αὐτοῖς ὁ τι οἱ χρονολογικὸι λέγουσι περὶ αὐτοῦ πατριαρχικοὶ κατάλογοι, ὁρίσας μάλιστα ἐσφαλμένως τὸ 1213-ον ἔτος ὡς χρόνον τῆς εἰς πατριάρχην τοῦ Θεοδώρου προβολῆς. Ἐσφαλμένως ὡσαύτως ὠρίσθη τὸ 1212-ον ἔτος ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Krumbacher, Gesch. der byz. Litteratur², σ. 1149. Τὸν χρόνον τῆς εἰς πατριάρχην προβολῆς τοῦ Θεοδώρου (ἔτει 1214-φ) ὠρίσεν ἀκριβῶς ὁ Ἄ. Μηλιαράκης ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας (Ἐν Ἀθήναις 1898, σ. 100)· ἐσφαλμένως δὲ μόνον ὠρίσεν ἐκ παραδρομῆς τὸν ἀύγουστον μῆνα τούτου τοῦ ἔτους.

3) Νικήτου Ἀκωμ. Χωνιάτου ἱστορία, ἐκδ. Fabroti. Parisiis 1647, σ. 318. „ἀντεισάγεται δ' ἕτερος περὶ τὰς κοινὰς διοικήσεις οὐκ ἐνδῆον τοῦ ἀκριβοῦς, χαρίεις τὸ ἦθος, μάλα τε τοὺς λόγους ἀποτορνεύειν εἰδῶς καὶ ἀπομηκύνειν εἰς περὶ ὁμοῦς ἕτηρικῶς (ὁ Εἰρηνικὸς ἦν οὗτος Θεόδωρος) καὶ παρείχεν ἑαυτὸν τοῖς πᾶσι κατάλ-

ἀξίωμα σεβαστοῦ, καθὰ βεβαιοῖ μία τῶν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀθηναίων μητροπολίτου Μιχαὴλ Ἀκομινάτου τοῦ Χωνιάτου, παρακαλοῦντος δι' ἐκείνης τὸν Θεόδωρον „τὸν βαθύρρονον τῆς βασιλικῆς φιλανθρωπίας ἔλεον μετοχευῆσαι καὶ Ἀθήναζε“.¹⁾ Ἄγνωστος εἶναι ἡ διάρκεια τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρωθυπουργικῆς τοῦ Θεοδώρου παντοδυναμίας· φαίνεται ὅμως, ὅτι αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος ἐκεῖ πρωθυπουργὸς ἄχρι τῆς ἔτει 1204-ῃ πανωλεθρίας τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ὅτι δραπετεύσαντος τότε ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ αὐτοκράτορος συνεδραπέτευσεν καὶ ὁ Θεόδωρος, διασώσας ἑαυτὸν ἐν τινὶ που μοναστηρίῳ ὑπὸ τὸ σχῆμα μοναχοῦ. Ὅτι δὲ Θεόδωρος ὁ Εἰρηνικὸς ἐκάθη μοναχός, γινώσκω ἐμμέσως ἐκ τινος ἐπιστολῆς Νικήτα τοῦ Χωνιάτου, ἣν οὗτος ἔγραψεν ἐκ Νικαίας „τῷ πρώτῳ ἐπὶ τοῦ κανικλείου κυρῷ Θεοδώρῳ τῷ Εἰρηνικῷ“· πρὸς ὃν ὁ Νικήτας γράφει καὶ τοῦτο σὺν ἄλλοις· „σὺ δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐκλεξάμενος, καὶ κλείσας τὰς αἰσθήσεις ὡς θύρας ἀγαθῶ τῷ ἀκροτάτῳ συγγίνῃ καὶ ποθεῖς τὸ τελικώτατον αἴτιον, τὸ μῆτε τόπῳ χωρούμενον, μῆτε διαστήματι ὀριζόμενον τῶν χαμαὶ ἰλυσπαμένων ἡμῶν καὶ ἀξέστῳν καὶ ἀγῶγων πρὸς ἀρετὴν, ἀνεπιστρόφως ἔχων παντάπασι. Μακάριος οὖν εἰ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστροφῆς καὶ συννεύσεως, ὅθεν σοὶ καὶ τὸ τὸν νοῦν ἀγιάζειν καὶ οἶον οὐρανὸν τιθέναι χωρητικὸν τοῦ θεοῦ“.²⁾ Ἄλλὰ καὶ ἑτέρα τοῦ Νικήτα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Θεόδωρον λέγει ταῦτα· „καὶ νῦν μετὰ τὴν ἐξωσιν ἡμῶν (ἐκ Κωνσταντινουπόλεως) καὶ προνόμους κατὰ βαθμίδας πλείονας ἡμῶν ἐξαρθεῖς, ὡς καὶ βασιλεῖ προσκολληθεῖς αἰδίῳ καὶ μελέτην θανάτου τὸν βίον θέμενος, μὴ μέταιρε τὰ τεθέντα ὄρια, εἰδὼς καὶ τὸ θεῖον μὴ διὰ τι προηγησάμενον τὰ ὄντα παραγαγόν, ἀλλ' οἰκεία φιλανθρωπία κινούμενον“ κτλ.³⁾ Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ὁ Θεόδωρος ἦτο μοναχός, ὅθεν ἠδύνατο νὰ γένηται καὶ ἱερεὺς καὶ πατριάρχης· ὅπως δὲ κατόπιν ἐγένετο οὐ μόνον ἱερεὺς, ἀλλὰ καὶ χαρτοφύλαξ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, προαχθεῖς ἅμα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδώρου 1-ου τοῦ Λασκάρως εἰς τὸ ἀξίωμα „ὑπάτου τῶν φιλοσόφων“.⁴⁾

ληλον· συνέζευκται δὲ τις ἐκείνῳ καὶ τῶν πόνων συνελαβάνετο, φιλοχρηματῶν ἱκανῶς καὶ βηλὴ συνεχεῖ κάτοχος. Ἀμφότεροι οὖν ταῖς πολιτικαῖς ἐπεστάτων πράξεσι — — —, κατὰ τε πρῶτων καὶ ὀρθίων ἐφέροντο· ἀλλὰ τὸ δυναστεῖον ὑποποιούμενοι ἀνεργόν τε καὶ ἀνεσεύραζον ἀεὶ τὴν ἰσχὴν καὶ πολλὰ τῶν δεόντων παρέτρεχον, τὴν ἀπόβασιν εὐλαβοῦμενοι“. Μιχαὴλ ὁ Χωνιάτης παρενάλει ἐξ Ἀθηρῶν τὸν „ἐπὶ τοῦ κανικλείου“ Θεόδωρον, ὅπως ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης διοικήσῃ ἀνατεθῆ τῷ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου Κωνσταντῖνῳ Τορνίκη. Χωνιάτου τὰ σωζόμενα, ἐκδ. Σ. Λάμπρου, τ. 2, σ. 121 καὶ 585.

1) Μιχαὴλ Χωνιάτου τ. 2, σ. 102—104.

2) Historiens Grecs des Croisades, τ. 2, σ. 663—664.

3) Αὐτόθι σ. 665—666.

4) Ephraemius ex recogn. Im. Bekkeri. Bonnae 1840, σ. 410. „Θεόδωρος

Τῆ δὲ 20-ῆ ἢ 28-ῆ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἔτους 1214-ου προεχειρίσθη πατριάρχης οἰκουμενικός.¹⁾ Ὁ ἐπ' ὀνόματι Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου κατάλογος σημειοῦται ταῦτα· „Μετὰ δὲ τὴν τῆς Πόλεως ἄλωσιν ἐν Νικαίᾳ πρῶτος γίνεται [πατριάρχης] παρὰ τοῦ βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι κατὰ τὴν κ' τοῦ μαρτίου μηνὸς τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος (= 1207) ὁ μέγας τῆς Ἐκκλησίας σακελλάριος Μιχαὴλ ὁ Αὐτωρειανός, καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη ε', μῆνας ε' καὶ ἡμέρας ε', ἐτελεύτησε (= ἀγ. 1213)· καὶ ἐχέρησεν ὁ θρόνος μῆνας ι' ἡμισυ (= 1214), διὰ τὸ ἀποδημεῖν τὸν βασιλέα εἰς τὸ Θρακησίον· καὶ κατὰ τὴν κη' Σεπτεμβρίου τῆς β' Ἰνδικτιῶνος, ἡμέρα πρώτη (= 1214), προεβλήθη ὁ ὑπατος τῶν φιλοσόφων καὶ χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Θεόδωρος ὁ Εἰρηνικός, λεγόμενος Κώπας, καὶ τελευτᾷ ἐπισκοπήσας ἔτος α', μῆνας — —, ἡμέρας γ'“. ²⁾ Ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἀνωνύμῳ καταλόγῳ σημειοῦνται ταῦτα· „— — — καὶ κατὰ τὴν κ' τοῦ Σεπτεμβρίου τῆς β' Ἰνδικτιῶνος, ἡμέρα πρώτη (= 1214), προεβλήθη ὁ χαρτοφύλαξ καὶ ὑπατος τῶν φιλοσόφων κῦρις Θεόδωρος ὁ Εἰρηνικός, ὁ καὶ Κουπᾶς, καὶ ἀρχιερατεύσας χρόνον ἕνα, μῆνας δ', ἡμέρας γ', ἐτελεύτησεν, ὄντος τοῦ βασιλέως ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων“.³⁾ Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ὁ Θεόδωρος ἐπατριάρχησε μετὰ τὸ Σεπτεμβρίου 1214 καὶ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1215-ου ἔτους.

Τὸ πρὸς τοὺς ἐν τῷ λατινικῷ κράτει ὀρθοδόξους ἐγκύκλιον τοῦ Θεοδώρου γράμμα ἔχει μετὰ τῆς ἰδίας ἐν τῷ διονυσιακῷ χειρογράφῳ ἐπιγραφῆς οὕτως: Ἀφοριστικὸν γράμμα τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Εἰρηνικοῦ πρὸς τε τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει κατοικοῦντας Γραικοὺς καὶ τοὺς ἐκτὸς ταύτης, ὅτε ὁ παρὰ τοῦ πάπα πεμφθεὶς καδδινάλιος ἠνάγκασε πάντας ὑποταγῆναι τῷ πάπᾳ καὶ τῷ παρ' αὐτοῦ ἀποσταλέντι πατριάρχῃ τάχα Κωνσταντινουπόλεως, ἔτι δὲ καὶ μνεῖαν ποιεῖσθαι τοῦ ἐκείνων ὀνόματος· τὸ δὲ τοιοῦτον ἀφοριστικὸν γράμμα τούτου ὑπογραφῇ καθηδρασμένον ἐτύγχανεν καὶ τούτου μολυβδίνην βούλλαν ἀπηρωρημένην ἐκέκτητο, οὕτω κατὰ ῥῆμα ἐκ πρώτης μέχρι τέλους διεξιόν:

εἶλπε τὴν προεδρίαν, ἐκκλησίας ὦν λευίτης, χαρτοφύλαξ, τούπῳνυμον σχῶν Εἰρηνικός πατρόθεν, φιλοσόφων ὑπατον ἀξίαν λόγους“.

1) Ὁ χρόνος τῆς εἰς πατριάρχην προβολῆς τοῦ Θεοδώρου δὲν ὠρίσθη ὅτε ὑπὸ τοῦ Ἀκροπολίτου (σ. 35), ὅτε ὑπὸ τοῦ ἀνωνύμου συγγραφέως τῆς χρονικῆς συνόψεως. Ὅρα Σάδα Μεσαιων. βιβλιοθ., τ. 7, σ. 467.

2) Banduri, Imperium Orientale. Parisiis 1711, τ. 1, βιβλ. β', σ. 199. Migne, Patrol. graec. τ. 147, σ. 465.

3) Banduri ἐνθ. ἀνωτ. σ. 208.

Τοῖς ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοῖς τέκνοις, τοῖς ὑπὸ τὴν ἐμὴν τεταγμένοις πνευματικὴν πατρότητα καὶ ταύτη ἄνωθεν ἐκ Θεοῦ κληροδοτηθεῖσι πᾶσι, τοῖς τε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου ἱερεῦσι, λευῖταις, ἀναγνώσταις καὶ θεραπευταῖς, ἦτοι μονασταῖς, μιγάσι τε καὶ λοιποῖς ἅπασιν.

Θεόδωρος ἑλεῖν Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ἡρώμης, καὶ οἰκουμενικός πατριάρχης.

„Γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστερᾶί“.
Κυριακὸς ὁ λόγος οὗτος, διδακτικὸς τε καὶ εἰσηγητικὸς οὐ μόνον τοῖς τὴν ὀρθοτομίαν πρεσβεύουσιν, [ἀλλὰ] καὶ τοῖς τὸν κατ' ἀρετὴν βίον ἐπαγγελλομένοις τηρεῖν. Δεῖ γοῦν καὶ ὑμᾶς τοὺς τοῦ ἱερατικοῦ λαοῦ, 10 ὅσοι ἐν ἱερεῦσι, λευῖταις, ἀναγνώσταις καὶ θεραπευταῖς, τουτέστι μονάζουσι, καὶ μιγάσι πᾶσιν ἄλλοις τοῖς ὑπὸ τὴν ἐμὴν τεταγμένοις πατρότητα καὶ ἀκραιότητα φυλάττειν τῆς πίστεως, κατ' αὐτὰς φημί τὰς περιστερᾶς, καὶ τῷ ἀκάκῳ τῷ ἐκ τῆς τῶν ἀρετῶν τελειότητος ἀπογενομένῳ προσχρησθῆαι ἐν ἅπασιν, κυρίως μὲν καὶ πρώτως καὶ ὑπὲρ 15 ἕτερον πᾶν ἐν τῇ ὀρθοτομίᾳ τῆς ἀληθεστάτης καὶ ἀκραιφνοῦς γνώσεως, εἶθ' οὕτως καὶ ἐν ταῖς πράξεσι ταῖς κατ' ἀρετὴν, ταῖς ὁδοποιούσαις καὶ ἀναγούσαις ἐς τὸν θεωρητικὸν καὶ ὑπέρφηλον νοῦν, καὶ μὴ ταῖς τοῦ ὀρθοῦ ἐκτοπιζούσαις διδασκαλίαις [καὶ] ἐς τὴν σχολιὰν καὶ διεστραμμένην συνωθούσαις ὁδὸν καθυπάγεσθαι, τὴν πληροῦσαν τῶν ἀκανθῶν 20 τῶν μὴ δυναμένων ὑπέικειν ἢ καὶ ἀλύπως ὑπενδιδόναι διὰ τὸ ἐκ τῆς προσψάυσεως αὐτῆς δακνηρὸν καὶ ἐπίπονον χερσὶν ἐργαζομέναις, χαρακτηριζούσαις τε καὶ ὑπεμφαινούσαις τὸ τῶν ἀρετῶν πρακτικόν, ἢ ποσὶν ὀρθοβατοῦσι καὶ εἰωθῶσι βαδίξειν ἐς τὸ εὐθὺν καὶ ἰσόπεδον, φημί δὴ τὸ ποδηγοῦν τε καὶ ὁδοποιοῦν εὐμαρῶς εἰς τὸ τῆς ἀκραιφνοῦς 25 πίστεως γνωστικὸν τὸ ὀρθότομον. Ἔστωσαν δὲ πρὸς τῇ ἀκραιότητι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν κατὰ τὴν ἀσματούσαν ὡς ὀφθαλμοὶ τῆς περιστερᾶς, διορατικοὶ πάντως καὶ ὑλικῆς ἡστινοσοῦν προσπαθείας ἀπηλλαγμένοι καὶ μηκέτι τῷ σαρκῶδει βίῳ ἐμμολυνόμενοι, ἀλλ' ὄξυωποῦντες τῷ πνεύματι καὶ τὸν πνευματικὸν χαρακτήρα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς τῷ 30 διορατικῷ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμῷ ἐναυγάζοντα ἔχοντες καὶ τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος διδαχὴν τε καὶ διδασκαλίαν ἐνοπτριζόμενοι, ὅτι περ καὶ ἡ περιστερᾶ εἰς τοῦτο παρὰ τῇ Γραφῇ ἐκλαμβάνεται. Ἔστωσαν γοῦν, ὡς εἶπον, πνευματικοί, πρὸς οὐδὲν ὑλικὸν ἀποβλέποντες. Οὐ μόνον δὲ τὴν ἀκραιότητα τῆς περιστερᾶς ἔχειν ἡμῖν ὁ Κύριος ὑποτίθεται, ἀλλὰ 35 καὶ τὴν τοῦ ὄφειος φρόνησιν· καὶ γὰρ „ὁ ὄφεις ἦν φρονημάτατος“

7 κῶδ. γίνεσθαι | Ματθ. ι', 16 || 8 κῶδ. ἡσηγητικὸς || 9 ἀλλὰ] προσθήκη ἡμετέρα || 10 κῶδ. ἡμας || 12 τοῖς] κῶδ. τὴν || 20 κῶδ. καθ' ὑπάγεσθαι || 21 κῶδ. ὑπ' ἐνδιδόναι . . . πρὸς ψάυσεως || 22 κῶδ. δακνηρὸν || 24 κῶδ. εἰωθῶσι || 27 Ἄσμα δ', 1. ε', 22 || 29 κῶδ. ἐμβολυνόμενοι | κῶδ. ὄξυωποῦντες || 33 περβλ. Ματθ. γ', 16. Μάρκον α', 10. Λουκᾶ γ', 22. Ἰωάν. α', 32

(οὕτω φησὶ τὸ γράμμα τὸ παλαιόν), ὃς καὶ τηρεῖν σπεύδει τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, ἐπὶν θεάσθαι τὸν ἐπιβουλεύοντα, τὸν λοιπὸν ὄγκον τοῦ σώματος ἔων τοῖς χροῖσιν εὐληπτον, φυλάττων δέ γε μόνον τὸ καιριώτατον. Δεῖ γοῦν καὶ ἡμᾶς, κατὰ τὸν ὄφιν τὸν φρουμιώτατον, 5 τηρεῖν τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς καὶ πρό γε τούτων τὴν πρωτίστην καὶ υπερτάτην ἡμῶν κεφαλὴν, αὐτὸν φημι τὸν Χριστόν (κεφαλὴ γάρ, κατὰ Παῦλον εἰπεῖν, πάντων ἡμῶν ὁ Χριστός), καὶ μέλη ὄντας αὐτοῦ πνευματικῶς συννεοῦσθαι τούτῳ ὀλομελῶς καὶ τὸ ἡμέτερον ἡγεμονικὸν ἡγεμονεύεσθαι παρ' αὐτοῦ καὶ ἐς τὴν ἀκραιφνή τῆς ἀληθείας γνώσιν 10 ὀδηγεῖσθαι τε καὶ στηριζέσθαι (πέιδει γὰρ ἡμᾶς καὶ λόγος σοφός, ὡς τῇ κεφαλῇ τὸ ἡγεμονικὸν ἐγκαθίδρυνται καὶ τὸ κρινόν τε καὶ τὸ θεωροῦν), εἶναι τε καὶ τὰς αἰσθήσεις πάσας ταύτῃ ἐντεταγμένας καὶ οἷον δορυφορούσας τὸ ἡγεμονικόν. Ἔστωσαν οὖν καὶ αἱ αἰσθήσεις πᾶσαι ὑμῶν τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτῶν δορυφοροῦσαι τῷ ἡγεμονί πάντων καὶ κηδεμονί 15 σωτήρι Χριστῷ καὶ Θεῷ, καὶ οὕτω δὴ τοῦτο ὡς καιριώτατον ὄν παρ' αὐτοῦ φυλαχθήσεται καὶ τοὺς ἐπιβουλεύοντας διαδράσειε καὶ ὁ λοιπὸς ὄγκος τοῦ σώματος εὐάλωτος τοῖς ἐχθραίνουσι γένηται, φημι δὴ ἢ ὑλόδηξ ζωὴ καὶ τοῖς κάτω καὶ γήινοις προστετηκνῖα. Τούτου καταμελήσωμεν· ἵνα γὰρ καὶ μόνον κερδήσωμεν τὸν Χριστόν, ἡγησώμεθα 20 πάντα ὡς σκύβαλα.

Τοιαῦτα ὁ ἐν ἀρχιερεῦσιν ἐλάχιστος ἐγώ, ὁ ἐκ προγνώσεως καὶ προορισμοῦ τοῦ Θεοῦ (παρρουντῶς ἐρῶ) τὴν ἱερατείαν λαβὼν καὶ τὴν πνευματικὴν ἐμπιστευθεὶς ἐκ τούτου πατρότητα ὑμῖν πᾶσιν νοσητικῶς καὶ παρακλητικῶς προσλαλῶ. Ἀπόστητε οὖν διὰ τὸν Κύριον τῆς ἀλλο- 25 τρίας καὶ ἀσυνήθους φανῆς καὶ τῆς ἐκ ταύτης διδασκαλίας, καὶ ἄσλου καὶ ἀκράδαντον ἑαυτοῖς τὴν ὀρθοτομίαν φυλάξατε, τὴν τῆς πίστεως, καὶ μὴ θέλετε ἐρωτώμενοι περὶ θειογραφικῶν λογίων τῶν γε τὸν τῶν πολλῶν περιφενγόντων νοῦν ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ φυλακὴν τῷ ὑμῶν στόματι καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη ὑμῶν τίθεσθαι· ἡμῖν γὰρ 30 τὸ περὶ τῶν τοιούτων ζυγομαχεῖν καὶ ἀποκρίνεσθαι δέδοται, κατὰ τὸν ὑψηλόνονον καὶ μέγαν εἰπεῖν Διονύσιον, τοῖς θεοπαραδότοις λογίοις οὐσιωθεῖσιν. Ἐρωτάτω τὰ περὶ τῶν τοιούτων ὁ θέλων ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς Θεοῦ διδόντος ἀποκρινόμεθα· κἄν τινες μικροφρονήσαντες, ἢ καὶ καταφρονήσαντες, ὑπεσύρῃτε, ἑτέραν παρ' ἣν παρελάβετε διδασκαλίαν 35 δεξάμενοι, διὰ τάχους ἀποπηδήσατε καὶ πεσόντες ἀνάστητε. „Μὴ γοῦν παραρρηξῆς, ὦ υἱέ“ πνευματικέ, τὸ παροιμιῶδες εἰπεῖν (διὰ γὰρ τοῦ

1 Γεν. γ', 1 | Γεν. γ', 5 | κῶδ. τηρεῖ . . ἐπ' ἄν || 6 Ἐφεσ. α', 22. δ', 15 | κῶδ. κεφαλὴν || 7 κῶδ. ἡμῖν | μέλη κέ] πρβλ. Κορινθ. 1, ε', 15 || 11 κῶδ. ἐγκαθίδρυνται || 14 κῶδ. ἑαυτὸν | κῶδ. κηδαιμόνι || 15 κῶδ. τούτῳ || 17 γένηται] γενήσεται? || 19—20 πρβλ. Φιλιπ. γ', 8 || 29 πρβλ. Ψαλμ. ρμ', 3 || 36 κῶδ. παραρρήξῃ || 36 — σελ. 189, 2 Παροιμ. γ', 21

ἐνὸς παρεγγυᾶμαι τοῖς ἄπασι), „τήρησον δὲ ἐμὴν βουλήν καὶ ἔννοιαν, ἵνα ζήσῃ ἡ ψυχὴ σου καὶ χάρις ἧ ἐπὶ τῷ σῶ τραχήλῳ“. Τοῦ ποτιμοῦ οὖν καὶ ἀκμάζοντος νάματος, τοῦ ἐκ τῆς αἰβρούτου καὶ ζωηρούτου πηγῆς τοῦ παναγίου πνεύματος ὀμβροβλυτοῦντος, μὴ παραρροῆς, ἀλλ' ὀχέτευσον τοῦτο παρὰ σεαυτῶ καὶ τὸν σὸν τούτῳ κατάρδευε νοῦν· 5 τήρησον δὲ καὶ ἐμὴν βουλήν, λέγω δὴ τὴν περὶ τὰς πράξεις τὰς ἐναρέτους εἰσήγησιν, σὺν ταύτῃ καὶ τὴν τῆς ἀληθοῦς τοῦ θεοῦ γνώσεως ἔννοιαν, φημὶ δὴ τὴν περὶ τῆς ὀρθοτομίας τῆς πίστεως· οὕτω γὰρ καὶ ζήσῃ ἡ ψυχὴ σου ζῶν αἰώνιον καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις περὶ τῷ σῶ ἐσεῖται τραχήλῳ, τῷ τὸν ζυγὸν βαστάσαντι τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦτο 10 τὴν ἀληθινὴν κεφαλὴν, τὸν Χριστόν, κὰν εἰ τοῦτο εἴη ἂν κατὰ τὸν ἄσματογράφον καὶ „ὁ τραχήλος σου ὡς πύργος Δαυὶδ“, καὶ οὐκ ἂν ἐπεγκαλέσῃ σοὶ τις τὸν πρὸς τὸν παλαιὸν Ἰσραὴλ ὀνειδισμὸν κατονειδίζων καὶ οὕτω δὴ λέγων, ὡς „νεῦρον σιδηροῦν ὁ τραχήλος σου“. κλινόμενος γὰρ οὗτος ὑποτατέσθω δὴ τῷ Χριστῷ καὶ συμπεριφερέσθω 15 τοῖς ταπεινοῖς τὴν σὴν χάριν λαμβάνουσιν. Ἔσο. δέ γε καὶ ἀνορθούμενος εἰς τὰ ἄνω καὶ θεῖα ἀνατεταμμένος καὶ ταῦτα φρονῶν τε καὶ διανοούμενος. Τοῖνυν καὶ ἐν ἀγίῳ παρεγγυᾶμαι πνεύματι, ὡς, εἰ τις ὑμῶν οὐ τηρήσει ἀκεραίαν τὴν πίστιν ἡμῶν τὴν πατροπαράδοτον, ἀλλ' ὑποπέσῃ καὶ ταύτης κατὰ τι ἐκτοπισθῆ, ἢ καὶ πεσὼν μὴ ἀναστῆ, 20 ὁποῖος ἂν καὶ εἴη ὁ τοιοῦτος καὶ ὁποῖον τοῦ σχήματος καὶ βαθμοῦ καὶ ὀνόματος, τῷ ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ ζωαρχικῆς τριάδος ἀφορισμῷ ἔστω ὑπεύθυνος καὶ τῆς τῶν ὀρθοτομούντων μερίδος ἀπορριπτέσθω μακρὰν οἰά τι ἔκτρωμά τε καὶ ἄμβλωμα, συναινούσης ἡμῖν εἰς τοῦτο καὶ πάσης τῆς ἱεραῆς ἀδελφότητος. 25

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπιστολιμαίου γράμματος τοῦ πρὸς τὴν ἡμῶν ἀποσταλέντος μετριότητα παρὰ τοῦ πανευγενεστάτου μεγάλου δονκός, τοῦ κυροῦ Φιλοκάλου, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας γραφῆς, ἐπέγγων ἀπαιτεῖσθαι ὑμᾶς παρὰ τοῦ καδδινάλιου καταθέσθαι ὑποταγὴν ἔχειν πρὸς τὸν πάπαν καὶ τούτῳ εἶναι πιστοὺς καὶ τῷ προχειρισθῆσομένῳ 30 παρ' ἐκείνου πατριάρχῃ δῆθεν Κωνσταντινουπόλεως καθυπέκειν καὶ ἀναφορὰν τούτου ἐντεῦθεν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀγιστείαις ποιεῖν, ἐπισκήπτομεν πᾶσιν ὑμῖν ἐν ἀγίῳ πνεύματι μηδοπωσοῦν τι τούτων εἰς ἀκοὴν παραδέξασθαι· ὑποταγὴν μὲν παρὰ τὴν ἐξ ἀνάγκης ὑμῖν ἐπεισφορήσασαν, φημὶ δὴ τὴν ἐκ πλεονεξίας καταδουλοῦσαν καὶ οὐσαν ἀναγκαστήν, 35 στερεκτὴν ἠγεῖσθαι καὶ ἄκουτες, ἀρρήτοις κριμάσι τοῦ θεοῦ ἐπιφορτι-

4 ὀμβροβλυτοῦντος] Ἰωάν. Δαμ. κανὼν ἰαμβικός γ', στίχ. 38 || 10 [ζυγὸν] Ματθ. ια', 29—30 || 12 Ἄσμα δ', 4 || 13 κῶδ. κατ' ὀνειδίζων || 14 Ἡσαῖον μῆ', 4 || 16 κῶδ. ἔσω || 22 κῶδ. ἀφορισμῷ || 29 κῶδ. ἀπ' αἰτεῖσθαι || 30—31 τοιοῦτος λατινὸς πατριάρχης Κπόλεως ἐξέλεγη (μηγὶ νοεμβρίῳ 1215) ὁ τοσκανὸς Γερβάσιος· ὄρα Mas Latrue ἐν τῇ Revue de l'Orient Latin, τ. 3, σ. 433

σθεῖσαν ὑμῖν, ὅπου γε οὐδὲ ταύτην, ἢ σφόδρα ἐστὶν ἐπιβλαβῆς καὶ
 παράλογος· ἀλόγοις γὰρ ἐπιταγαῖς δεσποτῶν ἀνένδεκτόν ἐστι πείθεσθαι·
 τοιαύτην γὰρ, ὡς εἶπον, ὑποταγὴν καὶ ἄκοντες δέξασθε. Καὶ γὰρ ὁ
 Πέτρος καὶ βασιλεῦσι καὶ ἡγεμόσιν ὑποτάττεσθαι ὑποτίθεται· ἀλλὰ τὸ
 5 „ἐν ἀνθρωπίνῃ κτίσει“ προστίθῃσι. Τὴν δέ γε <κατὰ τὴν> ὑποταγὴν
 τὴν ἐς τὸ ἑτεροδόξον καθυπάγουσαν, ταύτην πάντῃ πάντως ἀπάσασθε·
 καλὸν γὰρ εἰς ταύτην ἔχειν τὸ ἀνυπότακτον, κὰν ἐπὶ τισι τοῦτο ὑπὸ
 αἰτίαςιν τίθεται. Τοιαύτην γοῦν ὑποταγὴν μὴ προσδέξησθε σοφιστι-
 κῶς προσφερομένην ὑμῖν καὶ κατασοφιζομένην τῷ διττοσήμῳ τοῦ
 10 τοιοῦτου ὀνόματος· καὶ γὰρ ὁ μέγας Παῦλος Γαλάταις ἐπιστέλλων
 φησὶν, ὡς οὐδὲ πρὸς μικρὸν ὑπετάγημεν τῇ τῶν ψευδαδέλφων ὑποταγῇ,
 „ψευδαδέλφους“ ἀποκαλῶν τοὺς μὴ πλουτοῦντας τὴν κατὰ Θεὸν ἀδελ-
 φότητα καὶ τὸ τῆς αὐτῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως ὁμοιοτητὸν καὶ
 ὁμόγνωμον. Ἀπόστητε γοῦν τῆς τοιαύτης ὑποταγῆς, ἀπόστητε· ἀλλὰ
 15 μὴδὲ τὸ πρόσρημα τοῦτο, τὸ „πιστοί“, ἀπλοικῶς καὶ ἀνεξερευνητῶς
 προσδέξησθε· διττὸν γὰρ καὶ τοῦτο τὸ σημαινόμενον· ἐστὶ γὰρ περὶ
 τοῦδὲ τινος πιστεύειν, ὅτι τόδε ἐστίν, καὶ τὸ εἰς τι πιστεύειν. Πι-
 στεύειν μὲν οὖν ὑμᾶς, ὅτι ὁ καθδινάλιος τοποτηρητῆς τοῦ πάπα ἐστὶ
 καὶ ὅτι ὁ πάπας τὴν πρώτην ἐπέχει καθέδραν καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐπι-
 20 σκοπεῖ· τοῦτο δὴ ὡς ἀληθέστατον πιστεύεσθαι οὐκ ἀνένδεκτον· τὸ δέ
 γε εἰς τὴν αὐτοῦ διδασχὴν, τὴν ἀπαλλοτριούσαν ὑμᾶς τοῦ ὀρθοῦ καὶ
 συνωθοῦσαν εἰς βάρβαρον καὶ εἰς θάνατον ψυχικόν, πίστιν ἔχειν τινά,
 τοῦτο δὴ ἀρμόδιως εἰπεῖν ἀπιστότατον, καὶ ἀπάσασθε τοῦτο πανούργως
 ἐκφωνούμενον τε καὶ ἀφ’ ὑμῶν ἀπαιτούμενον. Μὴ γοῦν κατὰ τὸ τοῦ
 25 Ἀβεσαλὼμ ἐκείνου πανούργημα, τὸ ἐν προσχήματι εὐκτικῷ ἐπαναστή-
 σαν τὸ ὑπήκοον τῷ πατρί, τὸ τοιοῦτον, πιστοί, πρόσρημα δέξησθε, ἵνα
 μὴ κατ’ ἐκείνον καὶ ὑμεῖς τὸ ἐπιτιθέμενον τοῖς πατραλοῖαις ἀποῖσεσθε
 ἔγκλημα· ἄκουε γὰρ, ὦ υἱὲ πνευματικέ, λόγων πατρός σου, παροιμιακῶς
 εἰπεῖν, τοῦ πνευματικῆν λαχόντος πατρότητα, καὶ μὴδὲ θεσμούς ἀπάσῃ
 30 μητρόσ σου, τῆς αὐτῷ νυμφευθείσης κατὰ πνεῦμα Ἐκκλησίας φημί· καὶ
 ἔσο καταπειθῆς ταῖς πατροπαράδοτοις θεσμοθεσίαις, ταῖς διὰ τῆς
 διδασκαλίας τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος ἐνταλθείσαις
 σοι, καὶ μὴ θελήσης ἄλλοτρίῳ ποιμένι ἀκολουθῆσαι τὴν πνευματικὴν
 διαψευδομένῳ πατρότητα, τῷ ἀκανονίστως προχειρισθέντι καὶ ἐπεισπε-
 35 σόντι σοι ἐπιβατικῶς. Πῶς δὲ καὶ ἡ ὀρθότομός σου πίστις τηρηθήσε-
 ταί τε καὶ φυλαχθήσεται, εἴ γε πιστὸς εἶναι τῷ πάπῃ θελήσῃς; εἰ

1 ἢ] κῶδ. εἰ || 4—5 Πέτρον 1, β', 13 || 5 κατὰ τὴν] παρὰ ταύτην? ||
 6 κῶδ. καθ' ὑπάγουσαν ταύτη || 10 Γαλ. β', 4—5 || 15 κῶδ. μὴ δὲ· οὕτω
 καὶ ἐξῆς || 16 κῶδ. τοῦτο || 21 κῶδ. ἀπ' ἄλλοτριούσαν || 23 κῶδ. ἀπάσα-
 σθαι || 24—26 πρβλ. Βασίλ. β', κεφ. ιε' || 26 κῶδ. πιστὸν || 28—29 πρβλ.
 Παροιμ. γ', 22 || 34 κῶδ. ἐπισπεσόντι

γὰρ τοῦτο δοίημεν, γελιοιάζων ἂν τις ἐρῆ καὶ πιστοόπιστον εἶναι σεαυτόν, ἕαυτοῦ σε ὄντα περιπετῆ· καὶ γὰρ ὁ εἰς τὴν ἕαυτοῦ πίστιν κατέλκων σε καὶ φάσκων ἐτέρωθεν τὴν πίστιν σε τηρεῖν τὴν σεαυτοῦ, ταῦτόν τι ποιεῖ τῷ καὶ παισὶ νηπιάζουσι θατέρα μὲν τῶν χειρῶν ἄρτον διδόντι, λίθον δ' αὐθ' ἐτέρα, ἢ καὶ καλοῦντι τῇ μὲν μιᾷ τῶν χειρῶν 5 προσιέναι, τῇ ἐτέρα δὲ ἀπαθοῦντι, ἢ καὶ τῆδε μὲν ὀμαλῶς καταψῶντι, τῇ δὲ γε ῥαπίζοντι.

Ταῦτα γὰρ πρὸς οἷς ἄνωθεν εἶπομεν ὑμῖν τοῖς κατὰ πνεῦμα υἱοῖς ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἐπισκῆπτομεν, καταδεσμοῦντες καὶ πάλιν τῷ ἀπὸ τῆς ἀγίας τριάδος ἀφορισμῷ πάντας τοὺς πρεσβεύοντας τὸ ὀρθόδοξον 10 καὶ ὀρθότομον, μὴ ἂν ἄλλως ἀλλοτριῶ ποιμένι ὑποπεσεῖν, ἢ τι τῶν ἀποπλανῶντων ὑμᾶς τοῦ ὀρθοῦ ταῖς ἀκοαῖς ἐμβαλεῖν καὶ τοῦτο προσδέξασθαι. Βύσατε γοῦν τὰ ὅσα κατ' ἐκείνην τὴν συνेतῶς κωφεύουσαν ἀσπίδα καὶ τὸ ἀνάλατον ἑαυτῇ ἐπισπεύδουσαν, καὶ φωνῆς ἐπαρόντων μὴ ἐπακούσητε· μὴ διαφαρμακευθεῖητε ταῖς φαρμακείαις καὶ ἐπακοιδαῖς 15 ταῖς τῶν σοφιστῶν· διατηρήσατε ἑαυτοὺς ἀναλάτους, μὴ καθοτιοῦν ταῖς δοκούσαις χρηστολογίαις ὑποκλαπέντες, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς σηπίας μελαντώτῳ, λέγω δὴ τῷ κρυφίῳ τῆς ἀληθευτικῆς γνώσεως, τῷ ἐντεθησαυρισμένῳ ὑμῖν, παρ' ὑμῶν προχυθέντι ἐν τῷ πολυφλοίσβῳ τούτῳ τοῦ κόσμου θαλαττίῳ ρεύματι. Τὸν θηρευτὴν μακρὰν ἀποδράσατε· 20 συσταλήσεται γὰρ καὶ συγκριθήσεται τούτῳ τὸ ὀπτικὸν καὶ τούτῳ προσβαλεῖν οὐ δυνήσεται, ἐσειται δ' ἀμβλυῶτον καὶ σκαρδομῦττον εἰς ὄρασιν. Ἐρῶ δὲ ὑμῖν καὶ ἕτερόν τι, ἐκ τοῦ παλαιοῦ καὶ σκιῶδους γραμματος τοῦτο δὴ ἀποξέσας καὶ εἰς τούμφανες τῆς ὑψηλῆς θεωρίας καὶ τὸ ἀληθὲς ἀγαγών· φησὶ τὸ γράμμα ἐκεῖνο· „Ὅς ἂν ἕνα τινὰ τῶν 25 υἱῶν Ἰσραὴλ ἀποσυλήσῃ καὶ τοῦτον ἀπεμπολήσῃ, ὁ τοιοῦτος, ὁποῖος ἂν καὶ εἴη, θανάτῳ θανατούσθῳ“ καὶ γὰρ καὶ ἐφ' ὑμῶν τῶν υἱῶν τοῦ νέου Ἰσραὴλ ὅς ἕνα τινὰ ἀποσυλήσῃ καὶ τοῦτον ἀπεμπολήσῃ, ὁ τοιοῦτος, ὁποῖος ἂν καὶ εἴη, θανάτῳ θανατωθήσεται, φημὶ δὴ τῷ ψυχικῷ. Καὶ οὗτος μὲν οὕτω καὶ τοιοῦτον εὐρήσει τὸν θάνατον, ὑμεῖς 30 δὲ μὴ ἀποσυληθεῖητε, μηδὲ ἀπεμποληθεῖητε, ἀλλὰ τὴν ὀρθὴν πίστιν ἄσυχλόν τε καὶ ἀκραιῶν φυλάξατε καὶ ἀκράδαντον. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἀγίου Πνεύματος, „ὁ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται“, κατὰ τὴν ἐν Εὐαγγελίοις τοῦ σωτῆρος φωνήν, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. 35

1 κῶδ. ἐρεῖ || 9 κῶδ. κατὰ δεσμοῦντες || 12 κῶδ. ἐμβαλλεῖν || 13—14 πρβλ. Ψαλμ. νζ', 5—6 || 14 κῶδ. ἐπ' ἀρόντων || 15 κῶδ. ἐπακούσῃται | φαρμ. καὶ ἐπακοιδαῖς] πρβλ. Ἐξῶδ. η', 7 || 17 χρηστολογίαις] πρβλ. Ῥωμ. ις', 18—19 || 24 κῶδ. ἀπὸ ξέσας || 25—27 πρβλ. Ἐξῶδ. κα', 18 || 26 κῶδ. ἀποσυλήσει | κῶδ. ἀπεμπολήσει || 34 Ἰωάν. ιε', 26

Ἡ ὑπογραφή.

Θεόδωρος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἡ δὲ βουῖλλα εἶχεν οὕτως, ἀπὸ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἐπὶ θρόνου καθημένην καὶ τὸν Χριστὸν ἐγκόλπιον φέρουσαν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου τὰ γράμματα ταῦτα: „Θεόδωρος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης“.

Ἄ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.